

בנאות דשא

פרשת בראשית תשפ"ו | שנה ו' | גליון רעג

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

אמרות רבותינו

לעשות תשובה היום ולא לדחות למחר

ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד (א, א). ובמדרש (ב"ר ג, ח) ויהי ערב - אלו מעשיות של רשעים, ויהי בוקר - אלו מעשיות של צדיקים, יום אחד - זה יום הכיפורים. ולבאר זה יש לומר על פי מאמר רז"ל (שבת קנג.) 'שוב יום אחד לפני מיתתך כו' וכי אדם יודע איזוהי יום וכו' ישוב היום שמא וכו' ונמצא כל ימיו בתשובה, נמצא שהצדיק עושה תמיד תשובה רק יום אחד, ועל ידי זה נמצא כל ימיו בתשובה. ובהיפוך הרשע, הנה אמר רז"ל (יומא פה:) 'האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה', נמצא הרשע חוטא תמיד רק יום אחד, שבכל יום ויום אומר אחטא היום לכד ואשוב למחר, ונמצא כל ימיו בעבירה כי אין מספיקין בידו לעשות תשובה. היוצא מזה **שהחילוק וההבדל בין הצדיק לרשע הוא רק יום אחד של תשובה, שהצדיק אומר אשוב היום והרשע אומר אשוב למחר**. זהו הפירוש 'ויהי ערב אלו מעשיות של רשעים ויהי בוקר אלו מעשיות של צדיקים' החילוק ביניהם הוא 'יום אחד זה יום הכיפורים', הינו יום אחד של תשובה שהצדיק אומר אשוב היום והרשע אומר אשוב למחר, **ונמצא הצדיק כל ימיו בתשובה, והרשע כל ימיו בעבירה** כי אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

(דברי ישראל להרה"ק ממאדוץ זי"ע)

ימי המעשה לברר את הרצונות שבעוה"ז

ויכלו השמים והארץ (בראשית ב, א). באור החיים פירש 'ויכלו' מלשון 'כלתה נפשי' (תהלים פד, ג). דאיתא (ב"ר ה, ח) פירוש 'ארץ' שרצתה לעשות רצון קוונה. כי בריאת התחתונים היתה רק מצד הרצון והשתוקקות, כי העליונים מתוקנים יותר, לכן כל חשיבות התחתונים מצד הרצון. אך כי יש הרבה רצונות אחרים, ועל זה נאמר 'והארץ היתה תוהו' (א, ב), וצריכין לברר הרצון על ידי התורה 'ויהי אור'. ופירוש זה, דמקודם כתיב 'בראשית ברא שמים וארץ' - והוא כלל כל הברואים, ואח"כ היה בפרט, ואח"כ חזר הפרט לכלל, והוא כלל ופרט וכלל, והכלל שאחר הפרט חשוב יותר מכלל הראשון. וכל הבריאה היא להתרחב זה הכלל להכניס בכל פרט ופרט, שגם המלאכות וכל המעשים שפשוטי בני אדם עושים בלי טעם, עם כל זה נעשה ממנו דבר, ומכל שכן מי שיודע ועושה הכל לשם שמים. וימות החול הוא בבחינת הפרט, ובשבת קודש מחזיר כל הבריאה להכלל זה בזה עד הש"י, שמעידין הכל על הסיבה הראשונה. וזה פירוש ויכלו - שנעשין כלי אחד לכבודו יתברך.

(שפת אמת תרל"ה)

לא להתפעל מהסתרות רק להתחיל מחדש

והבל הביא גם הוא (ד, ד). דרשו 'הביא את עצמו' (עי' שפ"א תרל"ה ד"ה בספר), שאחר חטא אדם הראשון ראו חשכות גדול והסתרות. אבל הבל לא השגיח על זה, והביא את עצמו לגמרי, ביטול להשי"ת ולא התייאש. ובקין כתיב (ד, א) 'ויהי מקץ ימים', שחשב שכבר אבד האדם האמונים, כאשר הגיד כ"ק אאז"ל [האמרי אמת זי"ע] שהתיאש עצמו 'ויהי בונה עיר כו' כשם בנו חנוך' (ד, ז) - **שהתחיל לחנך את בנו ולא את עצמו** מחמת הימים הראשונים. והבל הביא 'מבכורות צאנו' לשון ביכורים התחדשות ולא התייאש. ומזה יש ללמוד בענין התחדשות שמתחדש כל שנה, כדאיתא בשם **החידושי הרי"ם ז"ל** (עי' שפ"א ר"ה תרי"ח ותרי"ט) שיש דרך חנה בכל שנה לעבודת השם - 'בינו שנות דור ודור' (לכ, ז), וזה הרמז 'לא היה צריך התורה להתחיל אלא מהחודש הזה' - רמז על התחדשות, וכן האמת - שזה התחלת התורה, ואף שיש מניעות והסתרות לא ישגיח האדם על זה.

(בית ישראל תשכ"א)

מרידות וחרטה מתוך חשבון הנפש

ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפל פניך (ו, ה). לכאורה מה שאל אותו השי"ת למה חרה לך וגו', למה לא יפלו פניו מאחר שראה התרחקות כזאת מהשי"ת. אך הפירוש הוא, שהשי"ת לימד אותו לעשות תשובה, שיחשוב מקודם מהיכן בא לו העצבות ונפילת הפנים, **אם מחמת חרטה גמורה או מסתם עצבות**. כי סתם עצבות שאדם עצב על חטאיו פתאום בלי חשבון הנפש - זהו עצת היצר, ואין זה תשובה.

(רבינו החידושי הרי"ם זי"ע ליקוטי הרי"ם משש"ק)

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ח ר' ישראל הכהן כהנשטאם הי"ו
ולאביו הרה"ח ר' פסח חנוך הכהן הי"ו
לרגל הבר מצוה של הבן הנכד
הבה"ח צבי נחמיה הכהן הי"ו
שיזכו לראות נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

'מונה מספר לכוכבים' חשיבות נפשות בני ישראל

בסיפור בריאת המאורות נאמר (א, טו) **'ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים'**. רש"י מביא דברי חז"ל הידועים (ב"ר ג, ד) ששני המאורות 'שנים נבראו, ונתמטטה הלבנה על שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד', ואז נבראו הכוכבים **'ש'על ידי שמיטע את הלבנה הרבה צבאיה להפסיק דעתה'**. בהתבוננות מעמיקה נבין, שהרבה צבאיה' אין הכוונה רק לכמות הכוכבים, אלא גם ובעיקר לאיכות כל כוכב וכוכב.

בתלמים כתוב בשבח הבורא ב"ה (קמז, ד)

'מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא' (שמות תרל"ח) מתקשה בהבנת הפסוק, וכי איזה שבח יש כאן, הלא דבר פשוט הוא שהבורא שברא את הכוכבים יש מאין יודע את מספרם, ולכאורה, יותר נכון היה לומר **'בורא כוכבים'**.

השפת אמת מבאר שלאמיתו של דבר הכוכבים אין להם מספר, וכאשר הבורא ב"ה אמר לאברהם אבינו ע"ה (לך טו, ה) 'הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם', אין הכוונה שמשום ראייתו המוגבלת של בשר ודם אין באפשרותו למנותם, אלא שהכוכבים אין להם מספר בעצם, אבל הבורא יתברך שמו הוא כל יכול ומונה 'מספר' לדבר שאין לו מספר, ופלא זה הוא בכלל הבריאה שברא הקב"ה יש מאין ועשה אינו - יִשְׁנוֹ, כך עשה מאין מספר' - 'מספר'.

דברי השפת אמת דורשים ביאור והבנה, משום שהכוכבים בעצם היותם נבראים בהכרח שיש להם מספר, שהרי מבלעדי הבורא ב"ה שהוא אין-סוף, אין שום נברא שהוא ללא גבול ומספר [זאת ועוד, אם אין לכוכבים מספר בעצם, כיצד יתכן לומר שהבורא ב"ה עשה מאין מספר' - 'מספר', הרי לעולם ישאר עודף מכל אותם כוכבים שִׁמְעֵרְךָ למספר, ואם יתכן מציאות שכולם נכנסים ל'מספר', מוכרחים אנו לומר שגם מתחילה היה להם מספר].

נראה שאין הכוונה שלכוכבים אין מספר במובן הגשמי, אלא כשם שכל עניני הטבע הגשמי נתונים תחת משטר של זמן, אף שבשורשם שִׁמְשֵׁם הם נאצלים הריהם למעלה ממגבלות הזמן, כך גם לגבי הכוכבים, בשורשם הם מעל למושג של 'מספר' - שאורם רב מכדי שיוכלו להשיגו, אלא שכאשר נתמטטה הן הלבנה ורובתה החשיכה בעולם הזה, נתן להם הקב"ה 'מספר' וצמצמם כך שבירידתם לארץ יוכלו להאיר את חשכת העולם הזה.

דבר זה מביא לידי התעוררות גדולה, שהרי כל יהודי מקיים מצוות רבות במשך היום, מצוות שבינו למקום ומצוות שבינו לתבירו, וביודעו כמה מעשיו חשובים בשמים, עושים נחת רוח ליוצרו ושעל ידם זוכה הוא להתחבר לאין סוף ב"ה, ודאי שיקיימם בכוונה ראויה ובהתלהבות מרומתם.

מלבד מלכי המלכים הקב"ה. ידיעה זו מביאה לידי התעוררות גדולה, שהרי כל יהודי מקיים מצוות רבות במשך היום, מצוות שבינו למקום ומצוות שבינו לתבירו, וביודעו כמה מעשיו חשובים בשמים, עושים נחת רוח ליוצרו ושעל ידם זוכה הוא להתחבר לאין סוף ב"ה, ודאי שיקיימם בכוונה ראויה ובהתלהבות מרומתם.

(מתוך סיג פרי בראשית תשפ"ב מאמר ב - עבד"ד עמ' ד-ז)

מזל טוב לאחינו היקר אוהב ומכובד על הברית

הרה"ח ר' יואל מרגליות שליט"א
ולאביו מורינו הרה"ח ר' יוסף שליט"א
לאירוסין הבת - הנכדה תח"י
עם הבה"ח משה פלדמן גי"ו בן הרה"ח ר' אברהם שליט"א
יהא רעוא שיזכו לרוות רוב נחת מהם ומכל יו"ח
מאחלים, האחים מרגליות בארה"ק, ארה"ב, לונדון ואנטוורפן

המשך מילי דאורייתא

אכן השפת אמת (שם) כתב דאפס"ל דהיכא ששניהם מבטן אחת שפיר י"ל שהן שוים ממש, מה דלא שייך באב ואם דבן סו"מ, אך כתב השפ"א דלפ"ז צריך להיות תמיד הב' שעירים תאומים, דאל"כ אינם שוים ממש [נוש"י השפ"א דבבן סו"מ לא שייך שיהיו אביו ואמו מבטן אחת, אין הכוונה דבהי האב והאם מבטן אחת אינו נעשה בן סו"מ, דלהדיא אמרו (צא) שאפילו היתה האם אסורה על האב הוי בסו"מ, אלא כוונת השפ"א דאין מבטן שיהיה כן, דמסתמא יפרישום ביי"ד תיכף].

ובמגדים חדשים (פרי"ד כי תצא) הביא בשם הרמ"ד וואלי דבתאומים יוכל להיות שדומין זל"ז ממש, והקשה על זה דהרי אמרינן שמהאי וטעמא נשתנו בני אדם זה מזה, משום ערור ומשום גזלני וחמסנין, ואי איכא בנ"א הדומין ממש א"כ אכתי איכא משום ערור וגזלני וחמסנין.

אך דייקא אם הוי כל בנ"א דומין זל"ז לא היתה שום משמעות לבעלות ממונית וגם איסור ערור לא היה יכול להתקיים, אבל השתא שרק במקרים חריגים מוזמן דמיון של ב' בנ"א אהדדי יכולים להיזהר מזה, ואם יארע ויכוז על שדה מסוימת של מי היא יוכלו ביי"ד לחקור ולברר.

◆◆◆

ולפ"ד הרמ"ד וואלי והשפ"א דתאומים יכולים להיות שוים ממש, ילה"ע בבא הרוג ברגליו, נתלה שטא הוא אחיו התאום הדומה לו ממש, הוא זה מילתא דשכיחא קצת כאשר עיינינו רואות במציאות אמנם בנודע ביהודה ובבית מאיר הביאו המדרש (במדבר"ט ט, ו) לקו"ש נשא רמו תשה) מעשה באשה שקינא לה בעלה ונסתרה, ונכנסה אחותה שהיתה דומה לה לשתות מי סוטה תחתיה, ויצאה טהורה, מבואר דיש מציאות של ב' בנ"א דומין [עכ"פ ביצאו מבטן אחת כהשפ"א].

ודחה הנו"ע ביהודה דהתם הכהן לא העלה בדעתו שיש כאן הטעייה, והכהן והבעל לא רמי עלייהו למידק בהא ואילו הו"ד דייקו שפיר ודאי היה הפרש כל דהוא בין האחיות.

והבית מאיר דחה, דיש חילוק בין היכא שאין שניהם עומדים לפנינו, שאז אפשר לטעות על ראובן שהוא דומה לשמעון, לבין היכא ששניהם יחד לפנינו, שאז יבורר האמת מי הוא ראובן ומי הוא שמעון [וילה"ע קצת מדברי ר"מ בקול ובמראה משום ערור, שלא יתחלף לאשה בבעלה לא ביום ולא בלילה, והא כשאין בעלה לפנינו תוכל לטעות באדם אחד הדומה לבעל שהוא הבעל, וי"ל [א"ה]: ועיי"ש מש"כ לענין בא הרוג ברגליו]].

ובשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' פח וסי' קנז) תמה על המכחישים שלא הביאו מירושלמי (בימות פסיו סוף הי"ד) בהעידו לאשה שמת בעלה ונישאת ואח"כ בא הבעל והעדים אומרים שאין זה בעלה נאמנים ואינה יוצאת מבעלה שני, דלפירוש הקרבן העדה שם מבואר דאפילו בשאר בנ"א שאינם אחים יכול להזדמן שיהיו דומין זל"ז ממש.

מיהו **בשאלת דוד** (אה"ע סי' ט) דחה הראיה מהירושלמי, דהתם מיירי כשאין אנו מכירים את הבא לפנינו אלא ע"י סימנים, וגם העדים שהעידו על מיתת הבעל לא ע"פ הכרת פנים העידו, אלא ע"פ סימנים, ובהא יכול להזדמן שני בנ"א שסימניהם שווים, אבל כשמכירים פניו בטביעת עין ודאי מודה הירושלמי דתצא מבעלה שני, וכמפורש בבבלי לגבי א"ה הרוג ברגליו דחשבי העדים מוכחשים בודאי [א"ה]: ועיי' בתורתך עשנושי פרי"ד כי תצא (במהר"ט סי' קיא) מ"ש בביאור דברי הירושלמי, עיי"ש.

◆◆◆

בגמרא (ב"מ פז.) עד אברהם לא היה זקנה מאן דהוה בעי למשתעי בהדי אברהם משתעי בהדי יצחק, בהדי יצחק משתעי בהדי אברהם, בעז רחמי והוה זקנה. הקשו המפרשים הא יכלו להכירם בטביעת עין דקלא כדאמר ר"מ דבני דברים אדם משתנה מחבירו. **ובמענייני החכמה** (שם) פירש בדרך חידוד דכיון שבוחרת מראה לא היה הפרש בין אברהם ליצחק, הרוצה לדבר עם אחד מהם היה פותח בדברים במילי דעלמא, כדי להבחין בקולם אם אותו הוא מבקש. אך בפשוטו לק"מ, דכשנא לדבר עמו עדיין לית ליה טב"ע דקלא, רק אחז שנכנס עם בדברים הכיר שאינו אברהם, ונמצא שהטרידו לחנם.

(ע"פ נמלכין בסנהדרין סי' טו)

כנישתא חדא בתיובתא

בכה התורה שומעים מכל הבריאה את האלקים ירא'

אמנם כדי לשמוע שמיעה זו מכל הבריאה צריכים אזנים של השפת אמת זי"ע, ולאו כל אדם זוכה לכך, כי השמיעה אינה נראית וגלויה לעינים, וזה כעין 'סחיטה', כי היין שבתוך הענבים והשמן שבתוך הזיתים גם כן אין רואים מבחוץ.

אבל בשמחת תורה - 'עצרת' אפשר לסחוט את השמיעה הנכונה מתוך כל הבריאה, כי הדרך להגיע לידי שמיעה זו הוא אך ורק על ידי התורה. דהנה קראנו היום בתורה (ברכה לג, ד) 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', ובבעל הטורים 'מורשה' ב' במסורה, כאן, ובפרשת וארא (ו, ח) 'והבאתי אתכם אל הארץ וגו' ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'.' ויש לפרש השייכות, דעל פי פשוטו מפרשים הפסוק שהקב"ה הבטיח לבני ישראל שיביא אותם לארץ אשר נתתי אותה לכם מורשה, ומסיים אני ה' - שזה חותם המלך, אני ה' שנאמן לקיים דבריו, אבל יש לבאר הפסוק באופן אחר, מורשה אני ה' - דאמרו חז"ל (כתובות קי): כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, הקב"ה אמר לבני ישראל שעל ידי שביא אותם לארץ ישראל יוגרו שם יתחוק בלבכם הידיעה ותרגישו אני ה'. וכמו כן מתפרש 'מורשה' הנאמר בתורה, מה התורה מורשה לנו - אני ה', שעל ידי לימוד התורה, שמתייגעים בתורה, ומחוכרים לתורה, יש את הידיעה של אני ה', ויש את ההרגשה הנשמעת מכל הבריאה את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

(מתוך נעילת החג שמע"צ ושמח"ת תשפ"ו מאמר ד)

לזכות הרה"ח ר' קלמן הלר שליט"א והרה"ח ר' מנדל ורדיגר שליט"א

מילי דאורייתא

האם יתכן ב' בנ"א הדומים זה לזה לגמרי

ויברא אלקים את האדם (א, כז). במשנה פרק ד' דסנהדרין (לו.) לפיכך נברא אדם יחיד, להגיד גדולתו של הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו, ובגמרא (שם לה.) תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו, בקול במראה ובדעת, משום ערור וגזלני וחמסנין.

הגר"י ענגיל בגליוני הש"ס כתב דמציאות מוחלטת היא ולא יתכן כלל שיהיו בעולם ב' אנשים דומים זה לזה בגי' דברים הללו, ומהאי טעמא אמרינן (שם עא.) בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות משום דבעינן אביו ואמו שוין בקול ובמראה ולא משכחת לה, משום דבני אדם משונים זה מזה, ולא יארע בשום פנים שיהיו דומין זה לזה. וכדבריו משמע במהרש"א (תא"א שם).

אבל הגר"מ אריק בטל תורה הביא בשם הרמ"ה דהא דאין אדם דומה לחברו זה על פי הרוג, אבל על צד הרחוק נמצא, ומה דאמרו בן סורר ומורה לא עתיד להיות, היינו משום דעל דבר רחוק שאינו מצוי נמי אמרו לא היה ולא נברא [ודברי הרמיה הם בדף עא. בענין בסו"מ שכתב דשוים וכו' 'יודאי מילתא דלא שכיחא הוא'].

◆◆◆

הנודע ביהודה (קמא אה"ע סי' סה) והבית מאיר (שו"ת צלעות הבית סי' ח) דנו במעשה שאירע בזמננו בב' עגונות שטענו על אדם אחד שהוא הבעל שלהן, האם יש מקום לומר דשמא יש כאן ב' אנשים הדומים זה לזה, וכתב הנו"ב דאם נימא כן יוקשה אמאי לוקין העדים בבא הרוג ברגליו (ב"ק עז:), הא איכא למימר שלא שיקרו בעדותם והבא לפנינו אדם אחר הוא, אלא ודאי אי אפשר שאירע כלל שיהיו ב' בני אדם דומים, ממילא גם בנידון העגונות אין לתלות בב' בני אדם הדומים זה לזה ממש, וחשיבא כהכחשה גמריא, עיי"ש.

ברכת מזל טוב

לידידיי כחא"ל, טוב עין הוא יבורך
מסור בלוי' לבית רבינו שליט"א ולקוללתו הקדו'
הרה"ח ר' יואל מרגליות הי"ו
לרגל שחתו, שמחת אידי' בן חתו
עם החתן החשוב מפא"ר שישבת טשכנב
הבה"ח מלשה ניו פלדן
בן ידידי הרה"ח ר' אברהם הי"ו
מאחל בכל לב, משה יוסף לבקוביץ

מזל טוב

לידידנו החשוב הנותן עיניו על כל אחד
הרה"ח ר' יואל מרגליות הי"ו
לאירוסיו בן חתו עב"ג
החתן הבה"ח משה פלדן ניו
מעומק ליבנו שא ברכת
שיעלה היווה יפה וזוכה לראות דורות ישרים מבורכים
מאחלים, חסידי אוהעל

אמרי דשא

לכות הרה"ח ר' יוסף שטרייכר שליט"א

רצון שלא נזדכך ביגיעת התורה מסוגל להביא אף לרציחה

והיה כל מִצְאֵי יֵהֲרָגִי (ד, יד). בבעל הטורים כתב 'מִצְאֵי' ב' במסורת, בפרשתן, ואידך 'כי מִצְאֵי מִצָּא חַיִּים' (משלי ח, לה).

יש לפרש המסורה, דכתיב (ד, ח) 'ויאמר קין אל הבל אחיו וגו', ופירש רש"י נכנס עמו בדברי ריב ומצה. ובמדרש (ב"ר כב, ז) יש מאן דאמר שקין והבל היו מדיינין על מקום המקדש, זה אומר בתחומי בית המקדש נבנה וזה אומר בתחומי בית המקדש נבנה.

והנה לכאורה אין לך דבר קדוש מזה שכל אחד השתוקק שיהא המקדש בחלקו, ואיך בא מכלל זה לרציחה. אלא דבר גדול למדנו כאן, מי שאינו מברר מוזקק את רצונותיו ע"י התורה הקדושה, ואף אם הוא לומד, אך הוא אינו משתנה לטובה על ידי התורה, ואינו מחפש להתקרב ולהתדבק בה, הרי הוא מוצא רק את עצמו בתורה ולא את הרבנו של עולם, ואזי אף אם יש לו רצון טוב והוא חפץ שבחלקו יבנה המקדש - מ"מ הרי אין זה אלא רצון עצמי, ויכול לרדת מטה מטה עד כדי רציחה.

ורק מי שמתייגע למצוא את האמת - ולומד תורה כדי שהתורה תהפוך ותשנה אותו לטובה ותברר ותזקק את רצונותיו, אזי מקויים בו 'יגיעתי ומצאתי תאמן' (מגילה ו, ו), ועליו נאמר 'כי מוצאי מצא חיים' - דקאי על התורה הקדושה, ששם 'מוצאים' כביכול את הרבנו של עולם, ומי שמבקש את הרבנו של עולם בתורה - 'כי מוצאי', הוא 'מצא חיים'.

(ס"ג בראשית תשפ"ה מאמר ב)

לא להסתפק בלהיות 'נטפל לקדושה'

יהי רקיע בתוך המים והיה מבדיל בין מים למים (א, ו). אמרו חז"ל (ב"ר ה, ד) שבעת בריאת העולם חילק הקב"ה את המים, לא פירשו המים התחתונים מן העליונים אלא בכביה, כי מים התחתונים היו בוכים ואמרין אנו בעינינו למהוי קריבא לגבי מלכא (ע"י תיקוני ת"י ה, יט; ות"י מ, פ), והקב"ה פייס אותם, והובטחו להיקרב במזבח במלח בכל השנה, וניסוך המים בחג (ע"י רש"י ורבינו בחי ויקרא ב, יג), ויש להבין, אמנם ניסוך המים לבד אין בהם כדי פיוס - כי הם רק בימי החג, אבל אמאי לא די בפיוס של הקרבת המלח שהוא מידי יום ביומו בכל הקרבנות, ולשם מה היה צריך לפייסם גם בניסוך המים.

וי"ל כי מלח וניסוך המים מורים על ב' מדרגות בהשתוקקות, דאמנם מלח הוא מידי יום ביומו ובכל הקרבנות, אבל מלח אינו המים בעצמם שרצו להתקרב, אלא דבר הנעשה מן המים, שכן נעשה שינוי במים שמוציאים מהם מלח ואישינוי שמייה, וכמו כן המלח אינו קרבן בפני עצמו, אלא החיוב שנקבע הוא לצרף מלח לכל קרבן - שמתבטל וטפל אל הקרבן, והרי זה דומה לאדם שלא נעשה הדבר שהשתוקק שיהיה, אלא התקיים רק חלק ממה שהשתוקק אליה, אך מאידך ניסוך המים, הם מים בעצמם כמו שהם מבריייתם, בלי שום שינוי, והם עצמם עולים על גבי המזבח, בלי שום קרבן נוסף, וזה מסמל אדם שכל מה שרצה והשתוקק נעשה.

ובמשל, יש מי שמסתפק בכך שמשוהו ממה שהשתוקק להתקרב לקדושה בזמנים הטובים שלו - התקיים, ודי לו בכך שיש לו חלק בקדושה וחלק מענייניו יש להם מגע בקודש והן נטפלים לדבר מצוה, אך יש מי שאין דעתו מתקררת ולכו בל עמו עד שיהא כל כולו שרוי בקדושה ותהיה כל עצמותו וענייניו עולים לגבוה על מזבח ה', וזה מסמל ניסוך המים בחג, שהמים עצמן כמו שהם עלו לגבוה להינסך לפני ה'.

(ס"ג בראשית תשפ"ה מאמר ג)

השמירה כשנשמר מלשון הרע

הוא ישובך ראש ואתה תשובנו עקב (ג, טו). כתב הבעל הטורים 'עקב' ג' במסורה, בפרשתן, ובפרשת ויחי (מט, יט) 'גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב', ובתהלים (מא, י) 'גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב'.

יש לפרש המסורה שמורה על חומרת דיבורי לשון הרע, ועל השמירה העליונה שזוכה לה הנשמר מלשון הרע. דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א, ויק"ר כו, ב) דורו של אחאב היו רשעים ועובדי ע"ז, אבל היו יורדים למלחמה ונוצחין, מפני שלא היה להם דילטורין, ואילו דורו שהיה להן דילטורין היו יוצאים במלחמה והיו נופלים אצ"פ שהיו צדיקים.

וזה השייכות של הפסוקים, דוד המלך ע"ה מדבר על לשון הרע - 'יחד עלי יתלחשו כל שונאי וגו', גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב', שזה עוונן של נחש הקדמוני שהוא היה הראשון שדיבר לשון הרע (ע"י תענית ח, וערכין טו) - ונאמר בו 'ואתה תשובנו עקב', אבל אם נזהרים בזה זוכים לשמירה עליונה וניצלים משליטת הנחש עלינו, כדכתיב 'גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב' ופירש רש"י 'כל גדודיו ישובו על עקבם לנחלתם שלקחו בעבר הירדן, ולא יפקד מהם איש'.

(ס"ג בראשית תשפ"ה מאמר ד)

רביבי דשא

רצון היצר הינו רק משל לרצונו האמיתי

ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו (ז, ה). תמשל מתפרש גם מלשון משל, כי כמו שמשל אינו הדבר בעצמו, אלא הוא משל לדבר אחר שהוא עיקר המכוון, כך גם האי עלמא דכבי הלולא דמאי (עירובין ד, ד), העולם הזה היא 'דמאי' - משל של חיצוניות ודברים כוזבים.

ועל האדם לידע כי כל הרצונות שיצרו מדמה לו שהוא רוצה וצריך, אינו הדבר בעצמו שהוא באמת אכן רוצה, וכשיתגבר וידחה את רצונו יראה כי הוא אינו זקוק לכך כלל, והאמת היא שהוא משתוקק לדבר אחר לגמרי, נאצל ומרומם מכל זה.

(ס"ג בראשית תשפ"ה מאמר ב)

מילי דאגרתא

מכ"ק רבינו הפני מנחם זי"ע

'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד'

בה"י, אור ליום ו' פ' בשלח תשנ"ב לפ"ק

לכבוד הבהור החתן ש' והבחרו ש'.

בריש מס' ברכות, מאי שנא דתני ערבית ברישא ליתני דשחרית ברישא, ותיורין הגמ' דיליף מבריייתו של עולם דכתיב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בוקר [ברישא ערב ואח"כ בוקר]. בנידון הקושיא לפירוש הרמב"ן בפרשת בראשית (שם) על הפסוק ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד "ויש מפרשים לתנועת הגלגל על פני כל הארץ בכ"ד שעות, שכל רגע מהם, בקר במקומות משתנים וערב במקומות אחרים שבנגדם", דמפרש הרמב"ן, ויהי ערב במקום אחד, ובאותו רגע היה בוקר במקום אחר [כגון בסוף אמריקה]. וא"כ לפירוש זה הרי בברייית העולם הלילה לא קדמה ליום כלל, אלא יום ולילה נבראו בעולם ביחד לפי מקומות שונים, א"כ היאך יליף מבריאית העולם דערבית ברישא ותיורצתה שראיית הגמ' הוא לא מברייית עולם ממש אלא מדכתיב [גבי בריית עולם] ויהי ערב ויהי בוקר, ולא כתיב ויהי בוקר ויהי ערב, הרי שהש"י ייחס וכתב בתורה ערב ברישא והדר בוקר, אצ"פ שלפירוש הרמב"ן נבראו ביחד.

אלא דעדיין קשה משבת (עו) אמר ליה רבי זירא לרב יהודה מאי טעמא עזיז מסגן ברישא והדר אימרי, אמר ליה כבריייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא, ופירש רש"י עזים שחורות, ולפיכך הולכות קודם הרחלות הלבנות. משמע משם לכאורה דעצם הבריאיה היה קודם לילה ואח"כ יום [וכי העזים לומדים מפסוק דכתיב קודם ערב], אלא דלא קשיא מיד, דייל דאין הפירוש כבריייתו של עולם ערב ובוקר, אלא חושך ואור, וזהו מפורש בחומש (בראשית א, ב-ג) וחושך על פני תהום, ואח"כ ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, ששם בגמ' לא נזכר ערב כלל, אלא חשוכא ונהורא.

אבל קשה מחולין (פג). במשנה נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באותו ואת בנו יום אחד, מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה, ופירש רש"י, באותו ואת בנו שחט האם בלילה אסור לשחוט אחריו הבת כל היום, שחט האם ביום שוחט הבת מיד בלילה שלאחריו. מעשה בראשית, ויהי ערב ויהי בוקר, ברישא ערב והדר בוקר. ולפירושם של רוב המפרשים [והרמב"ן בפירוש אחד] כי ויהי ערב היינו שהתורה מספרת לנו שהיה קודם ערב ואח"כ ויהי בוקר, אתי שפיר דיליף אותו ואת בנו ממעשה בראשית, אבל ליש מפרשים דכתב הרמב"ן ז"ל דויהי ערב ויהי בוקר היו ביחד במקומות שונים וזהו מה שכתבה התורה הק' ויהי ערב ויהי בוקר, א"כ מנלן דאותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה, הרי במעשה בראשית היו ביחד, שהלילה והיום נוצרו כאחד במקומות שונים.

ובגמרא חולין על המשנה שם איתא, לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בקדשים ובקדשים הלילה הולך אחר היום, יכול אף זה כן, נאמר כאן יום אחד ונאמר במעשה בראשית יום אחד כו' [כמו דתנן במשנה שם], ולמה דייקו בבריייתא בגמ' שם "לפי שכל הענין כו' ובקדשים הלילה הולך אחר היום", גם בלי הלימוד מקדשים איך היינו יודעים שבאותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה.

והנה בכל התורה כולה, לענין שבת, יו"ט, חמץ ויוה"כ, ק"ל דהיום הולך אחר הלילה, ולא מצינו שילמדו ממעשה בראשית אלא באותו ואת בנו שלומדים מקדשים, ומנלן, בשלמא אם ויהי ערב היה לפני ויהי בוקר וכתבי ביום הרביעי (בראשית א, ד) והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים, י"ל דילפינן משם, אבל אם נבראו כאחד [ערב ובוקר] מנלן דהיום הולך אחר הלילה.

והנה י"ל דילפינן משני עניינים שבהם מקרא מלא דיבר הכתוב, בחמץ כתיב בפרשת בא (יב, יח) "בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב, שבעת ימים שאור לא ימצא וגו'", והפסוק השני ביום הכפורים בפרשת אמור (כג, לב) "ועניתם את נפשותיכם וגו' מערב עד ערב תשבתו שבחתם". ואין לומר דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדו, דבהדיא ילפינן בגמ' (ר"ה ט, יומא פא:) מיום הכפורים לכל הימים טובים ושבתות [לענין תוספת שבת] "אין לי אלא יום הכפורים שבתות מנין, ת"ל תשבתו, אין לי אלא שבתות ימים טובים מנין, ת"ל שבתכם", הרי שכולם נתרבו מהפסוק הזה, והגם שהריבוי והלימוד לענין תוספות שבת ויו"ט, מכל מקום ממילא שמעינן מינה שהתחלה וגמר זמן שבת יו"ט ויוה"כפ הוא בערב ולא בבוקר, וממילא יודעים שהיום הולך אחר הלילה בכל התורה כולה. ואלא שבאותו ואת בנו סד"א דילפינן מקדשים שהלילה הולך בהם אחר היום, ועל זה קמ"ל יום אחד יום אחד ממעשה בראשית.

ורש"י לשיטתו שערב היה קודם, פירש יום אחד דכתיב ויהי ערב והדר ויהי בוקר, אבל הרמב"ן ז"ל י"ל שמפרש מדכתיב יום אחד במעשה בראשית שממנו ילפינן גם שבת, דכל האמור בפרשה שיום ראשון בשבוע מתחיל מהערב, לא מדכתיב ויהי ערב, אלא מיום אחד [כ"י א"י חולין שם] נאמר כאן יום אחד ונאמר כאן יום אחד, דהיינו שהשבת יוצאת בערב, ונכנס יום אחד בשבוע הבא בערב, וה"נ לענין אותו ואת בנו. וא"כ לא קשה מידי ונתבאר הענין בה"י לפענ"ד.

(אוצר מכתבים ח"ב סי' רכו)

מעומקא דליבא אשגר ברכת מזל טוב
לידידי היקר הרה"ח ר' יואל מרגליות הי"ו
לאירוסו בתו תתי' עב"ג
החתן ובה"ח משה פלדמן נ"י
בברכה שיעלה הזיווג יפה
ויוכה לראות יפירות ישרים מבורכים
מאחל, מנדל טייטלבוים - עלסטרי לונדון

בתוך רבים אהללנו
ברגשי הכרת הטוב לרבינו שליט"א
על השפע הרוחני שזכינו לקבל בצילו בימים טובים
בברכה שיוכה להמשפע ולהשפיע מהדור
עלינו ועל כלל ישראל עד כי יבוא ינון ב"א
זאב אלתר - שיקאגו

ברכת מזל טוב
לידידי אציל המדות וטוב עין
הרה"ח ר' יואל מרגליות הי"ו
לאירוסו בתו תתי' עם החתן המופלג
הבחי"ח משה פלדמן נ"י
בן הרה"ח ר' אברהם פלדמן הי"ו
יעורו ה' שחיונו יעלה יפירות לראות יפירות ישרים מבורכים
מאחל ידידך, אברהם משה מרגלית

טללי תהיה

עצה להישמר מליפול

שאלה: הנני מלמד בחדר, והנני מרגיש שמציתי את עצמי, ואני חושב לחפש עבודה אחרת, אבל חושש מאחר שעד עכשיו עצם הדבר שאני מלמד מכריחני להתנהג בהתאם, וכשלא אהיה במסגרת של חינוך לא יהיה לי כוח להתמודד.

והשיב רבינו שליט"א:

אם סבור שימצא פרנסה אחרת, יוכל לנסות, והשי"ת יעזרו.

בנוגע לרוחניות:

ישמור עצמו בתור אב לילדים המתחנכים על ידו. ובתור בן להשי"ת, החפץ לעשות רצונו באהבה.

עלי דשא

מודה לחבירו שחיב לו בראש השנה אי יכול לטעון 'מטשה הייתי בך'

בס"ד, אל כבוד מזכי הרבים מרביצי תורת דשא בענין מ"ש בבנאוד' לימים נוראים תשפ"ו (גלויו רע"א) עמ' ג מ'ילי דחכמתי, בשם הגה"ק מפוריטוב ז"ע שמותר לומר ווערטיל בראש השנה, והוכיח כן מזה שלא חילקו הראשונים והפוסקים בענין מודה לחבירו חוץ לבי"ש יכול לומר מטשה הייתי בך, שבריה אינו נאמן.

בענינת לא זכיתי לחבין הראיה כלל, שהרי **תביעת חוב ביום טוב מאן דכר שמה**, ע"י שבת קמט. 'בני חבורה המקפידין זה על זה עוברין וכו' ומשום לווי' ופורעין ביום טוב, והכי ק"ל באו"ח סי' שז סעיף יא בהגה וע"ש בנ"כ. ואף שאינן מננה של הטעם שמתא כתוב ושמתא ימחוק, ואולי טעם זה אינו שייך באומר 'מננה לי בידך' שלא על מנת לפרוע כעת, מ"מ נראה פשוט שיש בזה **משום 'דבר דבר' ועובדין דחול** (וגם אין פשוט שלא שייך הטעם של שמתא ימחוק שהרי רוצה להוכיחו על החוב). ואם כן יש לומר בפשטות שברשיע לא עסקין, **ולכן לא טרחו רבותינו ז"ל לכתוב הדין בזה**.

ועוד יותר, שאפילו אי עובדא הוי שלא שמר את פיו בראש השנה ושוחח בעניני הלואה, שוב יתכן ודאי שלא הקפיד דיבורו גם לענין לומר ווערטיל בראש השנה, וממילא יכול לטעון מטשה הייתי, אבל אין מזה ראיה 'להתיר' לומר ווערטיל.

ואולי כוונתו ע"פ התוס' באיזה נשך **שהתירו ללוות ולפרוע** אם אומר לשון "שאלה" ו"חזרה", אמנם ע"ש באו"ח סי' שז **במג"א ומשנ"ב** שזה רק כשנצרך עבור צרכי שבת, וממילא האופן שנוכר בגמ' ובשו"ע "מנה לי בידך אמר לו הן, למחר אמר לו תנהו לי, אמר מטשה אני בך", היינו שכשהודיה לו לא היה צריך את המעות אלא רק דיברו סתם על ההלואה, **דיבור זה אסור בשבת ובימים טובים, ובכלל זה בראש השנה** (אמנם בשו"ע הרב השמיט דברי המג"א אלו, וצ"ח כעת). ומכיון שאופן זה אסור בשבת ויום"ט, ממילא אין לדייק משתיקת הפוסקים, וכנ"ל.

ואפילו נאמר שהיה זה באופן אחר, שהוא תבע ממנו את המאכל לצרכי שבת, והנבע היה צריך להשיב לו לצורך השבת שאין לו וישיב לו כאשר יהיה לו, גם בזה יש לדון אי שרי להודות, כגון ראובן שלווה משמעון כדי יין, ובשבת נצרך שמעון לייין, והולך לראובן ואומר לו "השב לי היין שהשאלתי לך", הנה אם אין לראובן כעת יין להשיב לו, לכאורה צריך ראובן להשיב 'אין לי יין', שבוז אין שום סדר אסור, ולא להוסיף ולומר "אכן אני חייב לך אבל אין לי" שזה שפת יתר על עניני משא ומתן שלא לצורך שבת ואסורה (אמנם יש לבדוק בספרי הפוסקים, אולי גם אמירת "אין לי יין" נחשבת להודאה שעכ"פ חייב).

בהערכה רבה למרביצי תורה, שלמה שפירא

הודעה משמחת

גליונות בנאות דשא

משנת תשפ"א-תשפ"ה על ספר בראשית נסדרו לפי סדר הפרשיות ואי"ה בימים הקרובים יהיה ניתן להשיגם בחנויות הספרים

ברכת מזל טוב

לידידי וידיד המשפחה הר"ח הרבני הגדול מו"ר **יעקב צבי ווייסבוים שליט"א** לרגל יום שמחת לבו, **שמחת הכנסת ספר תורה לשיטתו ר' בני מנחם דפא**, ביום שמחת תורה אותו ואת כל אשר לו יברכה ה' בכל הברכה האמורה, לזכות לחיים ועושר וכו' ותפארה בבריות גופא ומעליא נהורא, נחת לרוב וכו' וט"ס כתיבתו וברכת ידידך השמח בחיבתך: **אברהם משה קראוס, אבד"ק וואזאש-לודגור, וכל המשפחה**

להבין שמועות

בטעם הבחירה שניתן לאדם לבחור בין טוב לרע ומה היה קודם החטא

בוזה"ק (תקו"ז ת"י ט כד): בראשית, ירא שבת, ירא בשת (שם ת"י ז כד). דאיתא **שלך נתן השי"ת הבחירה, דמאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכלי ביה** (ירושלמי ערלה פ"א ה"א), לכן מדת טובו יתברך שהאדם ירויח במעשיו. **ויש להבין, שהרי קודם החטא היה עומד שלא להיות טוב ורע בעולם.**

אכיל דלאו דיליה בהית, כי היה אחדות ממש דבוק ובטל אליו יתברך, רק אחר הפירוד היתה הבושת, כמו שכתוב (ג, ה) ויתחבא כו', לכן היתה העצה על ידי הבחירה.

ואיתא במדרש (ב"ר טו, ה) וישם שם האדם (ב, ח) כדכתיב (דהי"ב ה, ט) ויהי שם עד היום הזה, ובלבד ביצירה זו, עי"ש. פירוש, כי בוודאי הקב"ה שהכין גן עדן בשביל האדם, הוא מוכן לזה לעולם, אך אחר החטא כתיב (איוב יד, כ) משנה פניו ותשלחהו, ונשתנה הצורה, כמו שכתוב (ב, ז) ויצר ב' יצירות כו' יצירה בעולם הבא (ב"ר יד, ה), וישבת מעין עולם הבא (ברכות נז, א) זה שאמרו (ב"ר יא, ב) ברכו בעטיפה, וצריכין לשנות מלבושי שבת לרמז הנ"ל. ולכן ע"י התורה ומצוות, רמ"ח וסמ"ה, זוכין להמשיך הארה מצורה הפנימית ורוחניות, לזכות לגן עדן. **ובשבת קודש יש הארה לאדם מצורה הפנימית, שהיא נשמה יתירה היורדת מגן עדן לבני ישראל, שהוא יומא דנשמתינן ולא דגופין** כדכתב בוזה"ק (ויקרא רה). פירוש, שהנשמה גוברת על הגוף בשבת קודש, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר יא, ב) אין דומה מאור פניו של אדם בשבת לימות החול.

לכן בשבת נקראת מתנה, ובימי המעשה עיקר עבודת האדם לתקן ולברר, **ושבת אין בו בשת כנ"ל, שהוא באחדות מעין קודם החטא דכתיב (ב, כה) ולא יתבוששו, לכן יוכל להיות בדרך מתנה, ואעפ"כ לא בהית לאסתכלי**. והיינו דכתבו חז"ל (שבת י:) מתנה טובה יש לי בבית גנזי, כלפי שכל המקבל מתנה בהית לאסתכלי, וישבת לא כן, רק מתנה טובה הוא, משום שהוא במקום הגנוז - שהוא באחדות כנ"ל. וכמו שאומרים 'פורס סוכת שלום עלינו', כמ"ש במ"א (ראה תרמ"א) פירוש 'שלום' כשחלק התחתון מתדבק בשורש העליון, רמז דכתיב הכא (ב, ח) וישם שם, וכתיב (נשא ו, כו) וישם לך שלום, שחל צורה הראשונה שהיה בגן עדן קודם החטא.

וזה שאמרו בראשית ירא בשת - הוא בימי החול, **ירא שבת - היא יראת הרוממות שהיא באחדות בלי בושה כמ"ש**.

(שפת אמת תר"נ)

שיזכה האדם במעשיו להיות מוכן לקבל המתנה. וזה ויתן לך האלקים שיהיה בדין מכל מקום, ועל זה נאמר (תהלים לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת - שעל ידי שהוא על פי דין לא שלטא ביה עינא בישא. וכן הוא מדת השבת, שאמרו חז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ונקראת מתנה טובה - על ידי שזוכין לה כפי הגיעה בימי המעשה, כמ"ש (ע"ז ג) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, והוא מעין עולם הבא, שהוא מה שאין בכח אדם לבוא, שהרי יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי עוה"ז (אבות פ"ד מ"ז), ואעפ"כ הוא רק שכר המעשה, והוא כנ"ל - **שע"י העבודה יזכה למתנה, ומעין זה הוא השבת**.

וכן ראוי להתבונן במש"כ השפ"א בחג הסוכות (תהי"ד) על הפסוק (קהלת ד, ו) 'טוב מלא כף נחת ממלא חפנים' עמל ורעות רוח' - ידרשו במדרש (קה"ר ד, ו) על שבת. ולמה נקרא 'כף' ובחול 'חפניים'. כי בודאי אדם לעמל יולד (איוב ב, ז) **ושכר העובד בימות החול מרובה, אך האדם צריך להיות שמח בשבת יותר, מצד שיש להקב"ה נחת רוח בשבת**, וז"ש 'רעות רוח' - דמתקרי לעי וגגים (ע"ש במדרש), פירוש שלוקח שכר על 'גיעתו'. עי"ש בכל דבה"ק, והמשמעות שהם ב' דברים, ונראה כדרך שלישית, ואינו כמבואר בפרשתן שאז אין צורך לעבודה בכדי שהשכר תהא בשלימות, וכן אינו כמבואר בפר' תולדות ששכר השבת בגלל 'גיעתו בימי המעשה', אלא שאכן שבת היא במעלת שימחו במלכותך דייקא, ואכן כלפי עבודת האדם איכא גרעון, ולכן הוי רק 'כף' מלא נחת ולא 'מלא חפנים' כימי המעשה, והיודע לפשר בין הדברים שיהיו אחדים, אומן יקרא.

ויש מי שעולה בדעתו לשאול, לדברי השפ"א שבעולם התקין כבר לא יהיה בושה, א"כ מה צורך ותועלת בבחירה, כיון שאז לא תהא בו צורך, ולדברי השפ"א בפר' תולדות שהכל ע"י מה שהשיגו ע"י עבודתם בימי המעשה שאז אין בושה ניהא, אך לדבריו שבפרשתן צריך לפרש על החיות שעד אז - שגם בו לא תהא נהמא דכיסופא. וכפי שהתחלנו, הדברים עמוקים ונשגבים מאוד, ואף פנאי לא ניתן לנו לסדר הדברים כראוי, אלא פתחנו כמה נקודות אור שיש לעמול בהם בכדי לזכות לפקודי ה' ישרים המשמחים לב ועינים.

(משלח המערכת)

דברי השפת אמת בכל מקום צריכים לימוד ועיון מעמיק, ובודאי בדברים יסודיים ונשגבים בטעם הבחירה, וראוי שנקיים של נעליך מעל רגליך לפני שניגשים להציץ במקום קודש.

ראשית דבר נראה כחידוש שמביא שבכדי שלא תהא בושה - של בהית לאסתכל באפיה ניתן הבחירה, ובקדמוניה הובא נוסח הדברים **בטעם אמאי בכלל נברא האדם בעוה"ז**, אחרי שגם קודם שנולד - הנשמה היתה ניוונית מזוי השכינה, ולשפת אמת אולי היינו הך - **מה שנברא בעוה"ז שהכוונה במקום שרבו בו הנסיגות ועומד בבחירה תמידית**.

ובעיקר דבה"ק שאכן קודם החטא לא היה בחירה, מכיון שאינו נפרד מאחדותו ואין כאן בושה, **יש להטעים ממה שמוכר בירושלמי דהסימן שהורכב באילן אחר היא דבהית לאסתכל באפיה דהיינו שהורכב, אבל כל ענף שאילן ידיה לא בהית**, דאין כשארש הכל אחד התולדה אינו מתבייש לקבל, וכדוגמת בן המקבל מאביו, ורק כשנעשה פירוד איכא בושה.

והנה לדברי השפ"א לולא החטא לא היה ניתן לאדם הבחירה, וכן משמעות פשטות דברי הרמב"ם בביאור עץ הדעת טוב ורע שרק באכילתו מעץ הדעת הגיע לו בחירה בטוב ורע, והדברים מחודשים, שמבואר רבות בקדמונים **שכל יצירת האדם הוא שתהא בהם בחירה** [וע"י ספורנו (א, כו) כדמותו - בבחירה], ואמנם אפשר לחלק בין סוגי הבחירה שקודם החטא לאחר החטא, אך צ"ח אם זה כוונת השפ"א.

זאת ועוד, גם לאחר החטא נותן השפ"א למציאות קיימת שאין בו בחירה, והוא בשבת קודש שהכל חוזר לשרשו ולהתעלות של קודם החטא, ואז אין בושה, והוא דבר נפלא ביותר (והדברים אולי מסתעפים ושייכים לחידוש הגדול והנודע של השפ"א שקיימת בחירה לבטל הבחירה, וכב"כ בזה בבנאוד' ה' שבת תשפ"ב, ואכמ"ל).

ובמה שכתב השפת אמת לחלק בין ימות החול וישבת קודש שבו אין צורך בבחירה, יש מקום עיון אם הדברים תואמים עם מה שכתב השפ"א בפר' תולדות (תרמ"ט ד"ה בפסוק ויתן) "יש מעלה במתנה בחסד עליון שהוא בלי שיעור כיד המלך, אכן יש חסרון - דמאן דאכיל לאו דיליה בהית לאסתכלייה. לכן סידר השי"ת שיהיו שניהם כאחד,

יו"ל ע"י תלמידי רבינו ראש הישיבה שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר הפני מנחם מגור זצוקלה"ה © כל הזכויות שמורות למכון בנאות דשא - פקס 077-4703647 bnaosdeshe@ibrededashe.org והערות יתקבלו בברכה ניתן להירשם לקבלת הגליון מידי שבוע • לתרומות, הנצחות ובעניני הפצה בארה"ב 052-7178350 בארה"ב 718-408-8970

בחלי אש - שיעורים ושיחות < אר"י: 077-2277-277 < ארה"ב: 1716-229-4771 < אירופה: 44-330-390-0476

לקבלת הגליון השבועי המלא משיחות רבינו שליט"א ניתן לפנות למכון עברא דדשא טל: 03-739-5330 | מייל: sichos@ibrededashe.org